

BOŽSKÁ LITURGIA

Liturgia katechumenov

Diakon okladza prestol, ikony a všetkých, ktorí sa zišli, aby sa pokúsili o jednotu s Jediným v tele Cirkvi. Tento úkon slúži ako forma pozdravu. Diakon sa ukloní a my tiež. Okladzaním chrámu sa tiež pretvára bežný vzduch, ktorý dýchame. Znovustvorenie nášho sveta sa začína ako voňavý dym, ktorý sa vznáša nad tvármi zhromaždených ako Svätý Duch vznášajúci sa nad tvárou zeme. (Gn 1) Prvá tichá modlitba kňaza je modlitba k Svätému Duchu. Modlitbou „*Kráľu nebeský, Utešiteľu, Duchu pravdy, ktorý si všade a všetko naplňuješ...*“ slúžiaci prosia o dar Ducha, ktorý „prichádza na pomoc našej slabosti, lebo nevieme ani to, za čo sa máme modliť ako treba; a sám Duch sa prihovára za nás nevysloviteľnými vzdychmi.“ (Rim 8, 26)

Diakon sa otočí ku kňazovi a polohlasne hovorí: „*Nadišiel čas konať Pánovi. Vladyka, požehnaj!*“ Nesmieme nikdy zabúdať na to, že kresťanskú bohoslužbu od pohanských obradov odlišuje to, že kresťania oslavujú príchod Boha k nám. To sa vyplnilo v Ježišovi Kristovi. Boh cez Krista a v Svätom Duchu nás v tejto liturgii vťahuje do dôverného styku trojičného spoločenstva.

Po úvodnom dobrorečení „*Požehnané kráľovstvo...*“ sa začíname modliť za potreby cirkvi a sveta. Tieto prosby sú vstavané do veľkej (alebo mirnej) ekténie. Diakon začína: „*Modlíme sa v pokoji k Pánovi. - Mírom Hóspodu pomolímsja.*“ Historicky táto ekténia nasledovala po evanjeliu a homílii (najprv by sme mali vypočúť Boha, skôr ako ídeme o niečo prosiť) a ešte viac ako obetovanie prosfory pred liturgiou slúži ako „most“, cez ktorý je celý svet prinášaný pred Boha, tak ako aj my vstupujeme do jeho prítomnosti. Vskutku, táto sviatosť je daná „za život sveta“. (Jn 6, 51) Diakon pokračuje: „*Za mier na celom svete...*“ Toto je len malá časť vyjadrenia záujmu o Bohom stvorený svet.

Diakon zakončuje prosby formulou, ktorá prináša vhodný postoj k ekténii: „*Presvätú, prečistú, preblahoslavenú a slávnu Vládkyňu našu, Bohorodičku Máriu, vždy Pannu i všetkých svätých spomínajúc, sami seba, druh druhu i celý náš život Kristu Bohu oddajme.*“ Keď prosíme Boha, musíme mať jednoznačný postoj. Tak ako Bohorodička, aj my musíme povedať: „*Nech sa mi stane podľa tvojho slova.*“ (Lk 1, 38)

Antifóny a Malý vchod

Antifóny sú žalmové verše s refrénmi, ktoré rozprávajú o slávenom tajomstve. Niektoré sviatky majú svoje vlastné antifóny, ktoré zosilňujú naše chápanie a oslavujú tieto jednotlivé sviatky. V niektorých východných cirkvách je zvykom, že v nedeľu spievajú tú istú prvú antifónu, ako sa spieva na Paschu (Veľkú noc). Takto každý týždeň ohlasujú: „*Jasaj Bohu, celá zem...*“ (Ž 66, 1) Naozaj, každý Pánov deň oslavuje úplnosť vzkriesenia, ktorú zažívame každoročne počas sviatkov Paschy.

Hymnus „*Jednorodený Synu i Božie Slovo...*” je jedným z nosných spevov bohoslužby slova. Zložil ho v roku 535 byzantský cisár Justinián a slúži ako isté vyznanie viery. Jeho osobité postavenie v liturgii je určite primerané, pretože v tejto časti bohoslužby sa nezaobráme Božím slovom iba ako nejakou knihou či textom, ale viac – vnímame ho ako mystickú prítomnosť pôsobiacu v nás.

Vchod s evanjeliárom (nazývaný Malý vchod) pôvodne znamenal vchod do chrámu. Druhý verš tretej antifóny hovorí: „*Predstúpme s chválospevmi pred jeho tvár a oslavujme ho žalmami...*” (Ž 94, 2) V každom prípade v praxi slúži Malý vchod na to, aby poukázal na dôležitosť Božieho slova. Aby sa zvýraznila dôležitosť evanjeliára, kňaza a diakona sprevádzajú svetlonosi, ktorí nesú sviečky. V niektorých farnostiach je zvykom, že zhromaždení – no špeciálne deti prichádzajú dopredu, aby si bozkom uctili sväté evanjelium. Na záver diakon pozdvihuje evanjeliár a zvolá: „*Premúdrosť! Stojme úctivo!*” Ľud odpovedá sklonením hláv a spevom: „*Podťe, pokloňme sa a padnime pred Kristom...*”

Tieto gestá majú hlbokú symboliku. Tak ako vyjadrujeme našu vieru v skutočnú prítomnosť Krista v eucharistii, keď robíme poklonu pred svätými darmi, tak prejavujeme našu vieru v Krista prítomného v slove, keď si bozkom a poklonou uctieame sväté evanjelium. Toto všetko nás pripravuje na to, aby sme pozorne a radostne počúvali slovo, ktoré sa nám bude ohlasovať.